

Evropsko sodišče za človekove pravice (peta sekcija) je na zasedanju 8. julija 2014 v senatu, ki so ga sestavljali:
Mark Villiger, *predsedujoči*,
Angelika Nußberger,
Boštjan M. Zupančič,
Ann Power-Forde,
Ganna Yudkivska,
Helena Jäderblom,
Aleš Pejchal, *sodniki*,
in Stephen Phillips, *namestnik sodnega tajnika sekcije*,
ob upoštevanju zgornje pritožbe, ki je bila vložena 19. aprila 2012,
ob upoštevanju pisnih stališč, ki jih je podala tožena vlada, ter pisnih stališč, ki jih je v odgovor predložil pritožnik,
po presoji sklenilo:

DEJSTVA

1. Pritožnik, g. Borut Bizjak, je slovenski državljan, rojen leta 1981, ki prebiva v Izoli. Pred Sodiščem ga je zastopal g. J. Ahlin, odvetnik, ki posluje v Ljubljani.
2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: Vlada) je zastopala njena zastopnica, ga. Tjaša Mihelič Žitko, državna pravobranilka.

A. Okoliščine primera

3. Dejstva, kot so jih predložile stranke, je mogoče povzeti kot sledi.
4. Pritožnik je bil 6. septembra 2011 pridržan v pripornem oddelku zapora v Ljubljani. Vlada je navedla, da je bil izpuščen 19. ali 20. marca 2012. Pritožnik je trdil, da je bil izpuščen 20. marca.
5. Med 6. septembrom 2011 in 22. decembrom 2011 je bil pritožnik priprt v celici št. 41, ki meri 17,74 kvadratnih metrov (vključno z ločenimi sanitarnimi prostori v izmeri 1,89 kvadratnega metra). Po navedbah Vlade je število pripornikov v celici nihalo med štirimi in šestimi. 22. decembra 2011 je bil pritožnik priprt v celici št. 53, ki meri 8,6 kvadratnih metrov (vključno z ločenimi sanitarnimi prostori v izmeri 1,49 kvadratnega metra). Od 23. decembra 2011 do izpustitve je bil pritožnik priprt v celici št. 91, ki meri 17,35 kvadratnih metrov (vključno z ločenimi sanitarnimi prostori v izmeri 1,71 kvadratnega metra). Po navedbah Vlade je število pripornikov v slednji celici nihalo med tremi in petimi. Pritožnik je trdil, da si je celice delil s petimi drugimi priporniki.

B. Relevantno domače pravo in praksa

6. Relevantno domače pravo je povzeto v *Mandić in Jović proti Sloveniji* (št. 5774/10 in 5985/10, §§ 24-37, 20. oktober 2011) in *Štrucl in drugi proti Sloveniji* (št. 5903/10, 6003/10 in 6544/10, §§ 33-47, 20. oktober 2011). Za namene

proučitve predmetne pritožbe Sodišče poudarja, da je na podlagi člena 179 Obligacijskega zakonika oškodovana oseba upravičena do denarne odškodnine, ki ne vpliva na morebitno odškodnino za materialno škodo, če se ugotovi, da okoliščine primera, zlasti pa stopnja bolečine in strahu ter njuno trajanje to opravičujejo. Tudi če ni materialne škode, je oseba lahko upravičena do odškodnine za pretrpljene telesne bolečine, za pretrpljene duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti, skaženosti, razžalitve dobrega imena in časti ali okrnitve svobode ali osebnostne pravice ali smrti bližnjega in za strah, ki ga je prestala. Zadnja stališča, ki so jih predložile stranke (dne 17. aprila 2014), povzemajo odločitve domačih sodišč o odškodninskih zahtevkih zaradi domnevno neustreznih pogojev pripora, kot sledi.

7. 9. maja 2011 je Okrajno sodišče v Ljubljani ugotovilo, da so bile tožnikove osebnostne pravice ter prepoved mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja kršene zaradi neustreznih pogojev v pripornem oddelku zaporu v Ljubljani (sodba št. I P 1725/2010). Tožnik je okoli sedem mesecev (od julija 2006 do marca 2007) prebil v zaporu v Ljubljani kot pripornik. Večino navedenega časa je skupaj s petimi drugimi priporniki prebil v celici, ki meri okoli 18 kvadratnih metrov. Sodišče je ugotovilo vse štiri elemente civilnega delikta in sicer: protipravno ravnanje, nastanek škode, vzročno zvezo in odgovornost tožene stranke. Sodišče je ugotovilo, da v zvezi s to zadevo ni sodne prakse in da je treba s prvo sodbo vzpostaviti načela za bodoče primere. Ob sklicevanju tudi na primer *Kalašnikov proti Rusiji* (št. 47095/99, ECHR 2002-VI) je sodišče ugotovilo, da pravice, ki jih zagotavlja Konvencija, predstavljajo minimalen standard ter da mora zaščita, ki jo zagotavlja nacionalna zakonodaja, preseči navedeni minimum. Ugotovilo je, da je bil osebni prostor, ki ga je imel na voljo tožnik, krepko pod standardnimi 7 kvadratnimi metri, ki jih v primeru celic z večjim številom zapornikov priporoča Evropski odbor za preprečevanje mučenja in nehumanega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (CPT) in ki so določeni v členu 27 Pravilnika o izvrševanju kazni. Osebnostne pravice tožnika so bile torej kršene. Sodišče je nadalje ugotovilo, da je prezasedenost negativno vplivala na druge vidike pridržanja tožnika. Ugotovilo je, da so bile osebnostne pravice tožnika kršene tudi zaradi slabega zračenja, motenj v nočnem času, verbalnih in fizičnih konfliktov v celici ter dejstva, da svojih obrokov ni mogel jesti za mizo in ni mogel uporabljati telefona vsaj deset minut (kot določajo predpisi). Ob takšnih pogojih je bil kršen 18. člen Ustave Republike Slovenije, ki prepoveduje mučenje in nehumano ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje. Tožniku je bila dosojena odškodnina za nepremoženjsko škodo v višini 2.290 evrov (glej *Mandić in Jović*, zgoraj navedeno, § 103). Pri odločanju o višini odškodnine je sodišče upoštevalo sodno prakso Sodišča, še zlasti kot je bila vzpostavljena v primeru *Kalašnikov*, navedeno zgoraj.

8. 21. marca 2012 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo pritožbo Republike Slovenije (sodba št. II Cp 2360/2011) proti sodbi z dne 9. maja 2011. Presodilo je, da je bila višina dosojene odškodnine poštena, saj je približno ustrezala dvema povprečnima mesečnima neto plačama v Republiki Sloveniji v maju 2011. 23.

avgusta 2012 je Vrhovno sodišče zavrnilo predlog Republike Slovenije za dopustitev revizije (sodba št. II DoR 174/2012).

9. Pred tem, dne 9. septembra 2010, je Okrajno sodišče v Grosupljem, ob upoštevanju sodne prakse Sodišča o razmerah v zaporu ter osebnih okoliščin tožnikov, zavrnilo zahtevek za odškodnino v zvezi s pogoji bivanja v zaporu na Dobu. To sodbo je potrdilo Višje Sodišče v Ljubljani dne 23. marca 2011.

10. Okrajno sodišče v Grosupljem je 18. maja 2010 izdalo tudi zamudno sodbo v zvezi z razmerami v zaporu na Dobu z obrazložitvijo, da se tožnik ni udeležil glavne obravnave, na katero je bil ustrezno povabljen.

11. V letu 2013 je Okrajno sodišče v Trebnjem odločalo o petih zahtevkih za odškodnino, vloženih v letih 2009 in 2010, v zvezi z razmerami v zaporu na Dobu. Tri zahtevke je zavrnilo, ker niso bile ugotovljene kršitve osebnostnih pravic tožnikov, za ostala dva pa sta bili izrečeni zamudni sodbi. V letih 2012 in 2013 je bilo vloženih šest zahtevkov za odškodnino v zvezi z razmerami v zaporu v Ljubljani. V enem primeru je bila s tožnikom sklenjena poravnava, ostalih pet primerov pa je po zadnjih informacijah, ki jih je 17. aprila 2014 imelo na voljo Sodišče, še vedno v obravnavi pred nacionalnimi sodišči.

PRITOŽBE

12. Pritožnik je v pritožbi navedel, da pogoji njegovega pridržanja v pripornem oddelku zopora v Ljubljani pomenijo kršitev 3. člena Konvencije.

13. Na podlagi 13. člena Konvencije je pritožnik v pritožbi navedel, da ni imel na voljo nobenih učinkovitih domačih pravnih sredstev za svoje pritožbe na podlagi 3. člena.

14. Nazadnje se je pritožnik s sklicevanjem na 14. člen Konvencije pritožil zaradi diskriminacije med zaporniki z različnim finančnim stanjem. Ker so bile cene v trgovini v zaporu višje kot v drugih splošnih trgovinah, so si nekateri zaporniki lahko kupili manj dobrin kot drugi.

PRAVO

A. Pritožba na podlagi 3. člena Konvencije

15. Pritožnik v pritožbi zatrjuje, da so bili pogoji, v katerih je prestajal pripor, nečloveški in ponižujoči. Skliceval se je na 3. člen Konvencije, ki se glasi:

"Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njih ravnati ali ga kaznovati."

16. Pritožnik je zlasti trdil, da je pripor prestajal v razmerah izrazite prostorske prezasedenosti, z neustreznim zračenjem v poletnem času in z znatno omejenim gibanjem izven bivalnih prostorov. Vlada je to pritožbo zavrnila. Menila je, da bi

morala biti pritožba na podlagi 3. člena izrečena za nedopustno zaradi neizčrpanja domačih pravnih sredstev.

1. Ugovor Vlade

17. Vlada je v svojem ugovoru trdila, da domača pravna sredstva niso bila izčrpana, ker pritožnik ni vložil odškodninskega zahtevka po 179. členu Obligacijskega zakonika.

18. Vlada je trdila, da je treba obravnavani primer razlikovati od zgoraj navedene zadeve *Mandić in Jović*, v kateri je bila ugotovljena kršitev 13. člena zaradi pomanjkanja učinkovitega in dostopnega pravnega sredstva glede na domnevno neustrezne pogoje pripora.

19. V tej zadevi sta bila pritožnika v trenutku vložitve pritožbe na Sodišče še priprta; torej se je lahko kot v celoti učinkovito pravno sredstvo štelo le tisto, ki je omogočalo izboljšanje njihovih pogojev. V obravnavanem primeru je bil pritožnik v trenutku vložitve pritožbe na Sodišče že izpuščen iz pripora ljubljanskega zaporu. Učinkovito pravno sredstvo bi bila torej odškodnina zaradi kršitve osebnostnih pravic v skladu z 179. členom Obligacijskega zakonika.

20. Poleg tega se je Vlada sklicevala tudi na sodbo domačega sodišča z dne 9. maja 2011 (glej 7. točko zgoraj). Navedla je, da je Sodišče v zadevi *Mandić in Jović* ugotovilo, da odškodninski zahtevek v praksi ni bil zadosti gotov, saj je bila sodba z dne 9. maja 2011 osamljen primer, katerega višja sodišča še niso obravnavala. Če pa bi sodba postala pravnomočna, bi predstavljala pomemben razvoj domače sodne prakse predvsem v primerih, ko je zatrjevana kršitev že prenehala, ker je oseba že na prostosti. Vlada je poudarila, da je sodba z dne 9. maja 2011 sedaj postala pravnomočna, kot je navedeno v 8. točki zgoraj.

21. Vlada je prav tako omenila dve pravnomočni sodbi zaradi domnevno neustreznih pogojev v zaporu na Dobu (glej točki 9 in 10 zgoraj) in enajst odškodninskih zahtevkov, vloženih pred domačimi sodišči (pet v letih 2009 in 2010 ter šest v letih 2012 in 2013, slednje so vložili tožniki, ko so bili že izpuščeni, glej 11. točko zgoraj).

22. Na koncu je Vlada izpodbijala trditve pritožnika v zvezi z neučinkovitostjo pravnega sredstva. Po mnenju Vlade so bili odškodninski postopki v zvezi s sodbama z dne 9. maja 2011 in z dne 9. septembra 2009 (glej točke 7–9 zgoraj) končani v razumnem roku, in sicer so bili v prvem primeru končani v dveh letih in treh mesecih na dveh sodnih stopnji, v drugem primeru pa v manj kot dveh letih na dveh sodnih stopnjah. Trditev, da so domače oblasti dosodile nižjo odškodnino kot Sodišče, je štela kot neutemeljeno.

2. Odgovor pritožnika

23. Pritožnik je trdil, da se odškodninski zahtevek še vedno ne bi mogel šteti kot učinkovit in zadosti gotov v praksi. Zatrnil je, da so bili domači postopki dolgotrajni in da znesek odškodnine, dosojene v sodbi z dne 9. maja 2011 (2.290

EUR) ni primerljiv s pravično odškodnino, dodeljeno v zadevi *Mandić in Jović* (8.000 EUR vsakemu pritožniku).

3. Presoja Sodišča

(a) Splošna načela

24. Namen prvega odstavka 35. člena, v katerem je določeno pravilo o izčrpanju domačih pravnih sredstev, je omogočiti državam pogodbenicam možnost preprečitve ali poprave očitanih jim kršitev, preden se te naslovijo na Sodišče (glej, med drugim, sodbo v zadevi *Selmouni proti Franciji* [VS], št. 25803/94, tč. 74, ECHR 1999-V). To pravilo temelji na domnevi, ki se odraža v 13. členu Konvencije in s katerim je tesno povezano, da je v zvezi z zatrjevano kršitvijo konvencijskih pravic posameznika v domačem sistemu na voljo učinkovito pravno sredstvo (glej sodbo v zadevi *Kudła proti Poljski* [VS], št. 30210/96, tč. 152, ECHR 2000-XI). V tem smislu je pomemben vidik načela to, da je mehanizem za zaščito, ustanovljen s Konvencijo, subsidiaren nacionalnim sistemom varovanja človekovih pravic (glej *Akdivar in drugi proti Turčiji* z dne 16. septembra 1996, tč. 65, Poročila o sodbah in sklepih 1996-IV).

25. Vendar pa je vsebina obveznosti iz 35. člena le v tem, da mora imeti pritožnik običajen dostop do sredstev, za katera je verjetno, da so učinkovita, primerna in dostopna (glej *Sofri in drugi proti Italiji* (odločba), št. 37235/97, EKČP 2003-VIII). Natančneje, edina pravna sredstva, ki morajo biti v skladu s Konvencijo izčrpana, so tista, ki se nanašajo na zatrjevane kršitve ter so hkrati dostopna in primerna. Obstoj takšnih sredstev mora biti zadosti gotov ne le v teoriji ampak tudi v praksi, sicer pogoja dostopnosti in učinkovitosti nista izpolnjena (glej sodbo v zadevi *Dalia proti Franciji*, z dne 19. februarja 1998, tč. 38 Poročila 1998-I).

26. Prvi odstavek 35. člena Konvencije določa porazdelitev dokaznega bremena. Vlada, ki se sklicuje na neizčrpanje pravnih sredstev, mora pred Sodiščem dokazati, da je bilo pravno sredstvo v relevantnem času učinkovito in na voljo tako v teoriji kot tudi v praksi ali z drugimi besedami, da je bilo dostopno, da bi pritožnik z njim uspel doseči povračilo škode v zvezi s svojo pritožbo ter da je nudilo razumne možnosti za uspeh. Vendar pa ko Vlada navedene elemente dokaže, se dokazno breme prevale na pritožnika, ki mora dokazati, da je bilo pravno sredstvo, ki ga je navedla Vlada, dejansko izčrpano oziroma je bilo v danih okoliščinah primera iz določenega razloga neustrezno ali neučinkovito ali da obstajajo posebne okoliščine, v katerih tega pogoja ni potrebno izpolniti (glej sodbo v zadevi *Akdivar in drugi proti Turčiji*, ki je navedena zgoraj, tč. 68 in sodbo v zadevi *Vučković in drugi proti Srbiji* [VS], št. 17153/11, tč. 77, 25. marec 2014).

(b) Uporaba teh načel v obravnavanem primeru

27. Sodišče ugotavlja, da je Vlada, ko se je sklicevala na neizčrpanje domačih pravnih sredstev, navedla, da je bil v skladu z 179. členom Obligacijskega zakonika pritožniku na voljo odškodninski zahtevek zaradi domnevno neustreznih pogojev v priporu. Pritožnik je vztrajal, da učinkovitost tega sredstva še vedno ni bila zadosti gotova v praksi

28. Sodišče ponovno poudarja, da je bila v zadevi *Mandić in Jović* ugotovljena kršitev 13. člena zaradi pomanjkanja učinkovitega in dostopnega pravnega sredstva za vložitev pritožbe pri nacionalnih oblasteh na podlagi 3. člena v zvezi s pogoji v času pripora, zlasti s prenatrpanostjo. Vendar pa se Sodišče strinja z Vlado (glej točki 18 in 19 zgoraj), da je obravnavan primer bistveno drugačen od zadeve *Mandić in Jović*. V slednji so bili pritožniki v trenutku vložitve pritožbe na Sodišče v Strasbourgu še vedno v priporu, domača sodišča pa niso imela pristojnosti za odreditev, da se njihovi takratni pogoji v priporu izboljšajo. V obravnavanem primeru pa je bil pritožnik v trenutku vložitve pritožbe že na prostosti. Glede na posebne okoliščine njegovega primera bi zato načeloma lahko imelo učinek zgolj sredstvo kompenzacijske narave, ki bi mu zagotovilo pravično odškodnino zaradi domnevnega kršenja njegovih pravic v skladu s 3. členom.

29. V zadevi *Mandić in Jović* (navedena zgoraj v 116. točki) se je Sodišče sklicevalo tudi na sodbo z dne 9. maja 2011 (glej točki 7 in 20 zgoraj) in ugotovilo, da bi lahko, ko postane pravnomočna, predstavljala pomemben razvoj domače sodne prakse predvsem v primerih, ko je zatrjevana kršitev že prenehala, ker je oseba že na prostosti. Taka je bila tudi situacija pritožnika v obravnavanem primeru. Kot je navedeno v 8. točki zgoraj, je bila po razglasitvi sodbe Sodišča v zadevi *Mandić in Jović* sodba z dne 9. maja 2011 v pritožbenem postopku potrjena in je postala pravnomočna. To nedvomno šteje kot pomemben korak slovenskih oblasti, da na domači ravni priznajo učinkovitost pravic zapornikov v skladu s 3. členom Konvencije.

30. Čeprav je na podlagi najnovejših informacij, ki so na voljo na Sodišču, ta sodba edina, v kateri je bila dosojena odškodnina zaradi neprimernih razmer v priporu, nedavni dogodki kažejo, da je bilo več podobnih zahtevkov vloženi na nacionalni ravni.

31. Leta 2013 je Okrajno sodišče v Trebnjem odločalo o petih zahtevkih za odškodnino, vloženi v letih 2009 in 2010, v zvezi s pogoji v zaporu na Dobu. Sodišče je na koncu tri od petih zahtevkov zavrnilo, ker ni ugotovilo nobenih kršitev pravic tožnikov (glej 11. točko zgoraj). Okrajno sodišče v Grosupljem je v sodbi z dne 9. septembra 2009 (glej 9. točko zgoraj) odločilo enako. Sodišče meni, da te zavrnitve ne kažejo na neučinkovitost pravnega sredstva v skladu z 179. členom Obligacijskega zakonika, saj je ugotovilo, da pogoji med prestajanjem kazni v zaporu na Dobu niso bili v nasprotju s Konvencijo (glej *Lalić in drugi proti Sloveniji* (sklep), št. 5711/10, 5719/10, 5754/10, 5803/10, 5956/10, 5958/10, 5987/10, 6091/10, 6647/10 in 6893/10, 27. september 2011). V nadaljnjih treh primerih so bile izdane zamudne sodbe (glej točki 10 in 11 zgoraj). Do zamudnih sodb je prišlo zaradi neupravičene odsotnosti tožnikov na obravnavi in ne zaradi nepripravljenosti domačih oblasti, da preučijo zahteve.

32. V vsakem primeru Sodišče znova poudarja, da učinkovitost pravnega sredstva ni odvisna od zanesljivosti ugodnega izida za pritožnika (glej *Petkov in drugi zoper Bolgarijo*, št. 77568/01, 178/02 in 505/02, tč. 74, 11. junij 2009).

33. Poleg tega je bilo v letih 2012 in 2013 vloženi šest zahtevkov za odškodnino v zvezi z razmerami pridržanja v zaporu v Ljubljani. V enem primeru je bila s

tožnikom sklenjena poravnava, ostalih pet primerov pa je, glede na zadnje informacije z dne 17. aprila 2014, še vedno v obravnavi pred sodiščem prve stopnje (glej 11. odstavek zgoraj).

34. Sodišče meni, da zgoraj navedeno dokazuje, da bivši priporniki poznajo in uporabljajo pravno sredstvo v skladu s 179. členom Obligacijskega zakonika ter da so domača sodišča pripravljena presojeti utemeljenost teh zahtevkov. V teh okoliščinah Sodišče lahko sprejme argument Vlade, da bi se oseba, ki se nahaja v okoliščinah v kakršnih se je pritožnik in ima namen zatrjevati, da razmere v zaporu niso bile v skladu s 3. členom Konvencije, v načelu morala poslužiti tega pravnega sredstva.

35. Vendar pa je pritožnik zatrjeval, da pravno sredstvo ne bi bilo učinkovito v posebnih okoliščinah njegovega primera in da ga zatorej ni bil dolžan uporabiti. Njegova trditev temelji predvsem na dveh točkah: na predolgem trajanju postopkov v zvezi z zahtevkom v skladu s 179. členom Obligacijskega zakonika in na nezadostnosti odškodnin, ki jih dosojajo slovenska sodišča (glej 23. odstavek zgoraj).

36. Glede prve točke Sodišče ugotavlja, da so bili postopki v zvezi s sodbo z dne 9. maja 2011 pravnomočno zaključeni v približno dveh letih in treh mesecih na dveh sodnih stopnjah in postopki v zvezi s sodbo z dne 9. septembra 2009 v manj kot dveh letih na dveh sodnih stopnjah (glej 22. odstavek zgoraj). Trajanje teh postopkov tako ni nerazumno, prav tako pa Sodišče ne more postavljati domnev o trajanju postopkov v teku oziroma bodočih postopkov.

37. Glede druge točke je pritožnik komentiral, da odškodnina, ki jo je dosodilo domače sodišče v sodbi z dne 9. maja 2011 (2.290 EUR za približno sedem mesecev pripora), ni bila primerljiva z zneskom pravičnega zadoščenja, ki ga je Sodišče dosodilo v primeru *Mandić in Jović* (8.000 EUR za vsakega pritožnika za približno isto trajanje pripora).

38. Sodišče poudarja, da je v skladu z zahtevami Konvencije državam pogodbenicam v določeni meri dopuščena prosta presoja glede načina, kako posameznikom zagotavljajo odškodnino v skladu s 13. členom in usklajujejo svoje obveznosti glede spoštovanja Konvencije v okviru te določbe (glej *Kudła zoper Poljsko*, navedeno zgoraj, tč. 154).

39. Poudarjajoč pomembnost razumnega zneska pravičnega zadoščenja, ki ga nudi domač sistem, da bi se pravno sredstvo lahko štelo za učinkovito v smislu Konvencije, se je Sodišče v več primerih postavilo na stališče, da bi moral biti domačim sodiščem dopuščen širši okvir proste presoje pri določitvi zneska dosojene odškodnine. Ocena bi morala biti izvedena na način, ki je usklajen z njihovim pravnim sistemom in tradicijami, z upoštevanjem življenjskega standarda zadevne države, čeprav so lahko posledično zneski nižji od tistih, ki jih je Sodišče dosodilo v podobnih primerih (glej *Cocchiarella zoper Italijo* [VS], št. 64886/01, tč. 80, EKČP 2006-V, in *Firstov zoper Rusijo*, št. 42119/04, tč. 36, 20. februar 2014). Toda Sodišče je prav tako poudarilo, da morajo domača sodišča pri dosojanju odškodnine za nepremoženjsko škodo svojo odločitev podkrepiti z zadostnimi razlogi (glej *Scordino zoper Italijo* (št. 1) [VS], št. 36813/97, tč. 204,

EKČP 2006-V).

40. Pri določitvi zneska odškodnine v sodbi z dne 9. maja 2011 je Okrajno sodišče v Ljubljani upoštevalo sodno prakso Sodišča, predvsem primer *Kalashnikov zoper Rusijo*, ki je naveden zgoraj. Višje sodišče v Ljubljani je upoštevalo življenjski standard Republike Slovenije. Presodilo je, da je bila višina odškodnine poštena, saj je približno ustrezala dvema povprečnima mesečnima neto plačama v Republiki Sloveniji v maju 2011.

41. Poleg tega Sodišče ugotavlja, da je sodba z dne 9. maja 2011 osamljen primer. To je dejansko edina sodba, pri kateri je bila glede na zadnje informacije obeh strank pravnomočno dosojena odškodnina kot odgovor na zahtevek za odškodnino zaradi neprimernih pogojev pripora. Na podlagi te ene sodbe sodišča ni mogoče napraviti splošnih zaključkov o učinkovitosti pravnega sredstva v skladu s 179. členom Obligacijskega zakonika. Kot je bilo že ugotovljeno (glej 11. in 33. odstavek zgoraj), je pet drugih primerov v zvezi z razmerami v zaporu v Ljubljani še vedno v obravnavi na nacionalni ravni in trenutno ni mogoče postavljati domnev o njihovih bodočih izidih ali o primernosti možnih zneskov.

42. Na podlagi zgoraj navedenega Sodišče meni, da se točki, ki jih je navedel pritožnik, sami po sebi ne moreta razumeti kot elementa, ki prikazujeta neučinkovitost pravnega sredstva oziroma ki pritožnika odvezujeta od njegove dolžnosti izčrpanja pravnega sredstva, temveč prej kot razlogi za dvom, da bi domači postopki vodili do hitre dodelitve zadostne odškodnine. Toda zgolj obstoj dvomov glede možnosti uspeha določenega pravnega sredstva, ki ni očitno neučinkovito, ne predstavljajo utemeljenega razloga za neizčrpanje tega pravnega sredstva (glej *Akdivar in drugi*, navedeno zgoraj, tč. 71; in *Vučković in drugi*, navedeno zgoraj, tč. 74).

43. V povezavi s tem je treba potrditi, da je bil znesek dosojene odškodnine v sodbi z dne 9. maja 2011 resnično le približno 30 % zneska pravičnega zadoščenja, ki ga je Sodišče dosodilo v zadevi *Mandić in Jović*. Toda Sodišče poudarja, da je predmet te sodbe potencialna učinkovitost domačega pravnega sredstva v skladu s 179. členom Obligacijskega zakonika in ne vprašanje, ali je pritožnik izgubil svoj status žrtve glede na zneske, dodeljene na nacionalni ravni. To drugo vrsto ocene je mogoče v vsakem posameznem primeru podati le, ko je bilo ustrezno nacionalno pravno sredstvo izčrpano.

44. Če bi bila dosojena odškodnina na nacionalni ravni nezadostna v primerjavi z zneski, ki jih je Sodišče dosodilo v podobnih primerih, bi pritožnik lahko trdil, da je še vedno »žrtev«, v smislu 34. člena Konvencije, kršitve pravic v skladu s 3. členom, in bi lahko vložil novo pritožbo na Sodišče. Sodišče prav tako poudarja, da je pripravljeno spremeniti svoj pristop v zvezi s potencialno učinkovitostjo zadevnega pravnega sredstva, če bi se pri praksi domačih sodišč dolgoročno izkazalo, da se sistematično dosojajo nezadostni zneski in da domači postopki trajajo predolgo (glej, *mutatis mutandis*, *Turgut in drugi zoper Turčijo* (dec.), št. 4860/09, tč. 57, 26. marec 2013).

45. Ob upoštevanju vsega zgoraj navedenega je Sodišče zaključilo, da je bil pritožnik v skladu s 35. členom Konvencije dolžan izkoristiti pravno sredstvo v

skladu s 179. členom Obligacijskega zakonika, česar pa ni storil.

46. Iz tega sledi, da mora biti ta pritožba v skladu prvim in četrtem odstavkom 35. člena Konvencije zavržena, ker niso bila izčrpana domača pravna sredstva.

B. Pritožba na podlagi 13. člena Konvencije

47. Pritožnik se je pritožil, da ni imel na razpolago nobenega učinkovitega pravnega sredstva v zvezi z razmerami svojega pripora. Skliceval se je na 13. člen Konvencije, ki se glasi:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, ki jih priznava ta Konvencija, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

48. Tudi ob predpostavki, da je 13. člen tukaj uporabljen, je Sodišče že ugotovilo, da bi zahtevek za odškodnino v skladu s 179. členom Obligacijskega zakonika pritožniku omogočil potencialno učinkovito pravno sredstvo za njegovo pritožbo v skladu s 3. členom Konvencije. Ta ugotovitev velja tudi v povezavi s pritožbo v skladu s 13. členom Konvencije.

49. Iz tega sledi, da je ta pritožba očitno neutemeljena in mora biti v skladu s točko a) tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena Konvencije zavržena.

C. Pritožba na podlagi 14. člena Konvencije

50. Nazadnje se je pritožnik pritožil zaradi diskriminacije med zaporniki z različnim finančnim stanjem. Navedel je, da ker so bile cene (predvsem za kavo) v trgovini zapora višje kot v drugih splošnih trgovinah, so si nekateri zaporniki lahko kupili manj dobrin kot drugi. Skliceval se je na 14. člen Konvencije, ki se glasi:

»Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to Konvencijo, je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnostni ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine.«

51. Sodišče znova poudarja, da 14. člen dopolnjuje druge materialne določbe Konvencije in njenih Protokolov. Ne obstaja neodvisno od drugih, saj učinkuje le v povezavi z »uživanjem pravic in svoboščin«, ki so zaščitene s temi določbami. Čeprav uporaba 14. člena ne predpostavlja kršitve teh določb – in v tem obsegu je avtonomen - se ga ne more uporabljati, razen če zadevna dejstva padejo v področje ene ali več njih. (glej, med številnimi drugimi viri, *Kurić in drugi zoper Slovenijo* [VS], št. 26828/06, tč. 384, EKČP 2012 (izvlečki)).

52. Ugotovljeno je, da pritožnik ni trdil, da je bil primoran kupovati hrano v trgovini zapora, da bi si zagotovil ustrezno prehrano, temveč je navedel, da so bile cene v trgovini zapora višje kot v splošnih trgovinah. Toda Konvencija kot taka ne zagotavlja nikakršne pravice do določene ravni cen. S tem dejstva, ki jih je navedel pritožnik, niso zajeta v eni ali več materialnih določbah Konvencije ali njenih

Protokolov.

53. Iz tega sledi, da je pritožba v skladu s 14. členom *ratione materiae* nezdružljiva z določbami Konvencije v smislu točke a) tretjega odstavka 35. člena in mora biti v skladu s četrtim odstavkom 35. člena Konvencije zavržena.

Iz navedenih razlogov je Sodišče pritožbo

soglasno *razglasilo* za nedopustno.

Stephen Phillips Mark Villiger
Namestnik sodnega tajnika Predsednik